

XXVI. županijsko Natjecanje iz hrvatskoga jezika

10. ožujka 2021.

četvrti (IV.) razred

zaporka

--	--	--	--	--	--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova:

90	
----	--

Upute natjecateljima **koji ispit pišu uživo**

1. Ispit se piše 90 minuta.
2. Prije rješavanja ispita treba pažljivo ispuniti listić sa zaporkom (čitljivo i pravopisno točno).
3. Natjecatelj zaporku treba napisati na manju i na veću omotnicu te na prvu stranicu ispita.
4. Ispitne zadatke treba pažljivo pročitati.
5. Treba pažljivo slijediti upute u zadatku.
6. Rješenja treba upisivati kemijskom olovkom crne ili plave boje na za to predviđena mjesta. Tinta se ne smije moći obrisati.
7. Ako natjecatelj želi prepraviti odgovor, treba ga precrtati, dopisati istom kemijskom olovkom novi odgovor te podizanjem ruke pozvati dva člana Povjerenstva koja nadziru pisanje. Oba člana trebaju odmah pred natjecateljem parafirati prepravak odgovora.
8. Odgovori ne smiju biti pisani tiskanim slovima.
9. Odgovori trebaju biti pravopisno i gramatički točni.
10. Nakon završetka pisanja ispit, radni papir i manju omotnicu treba staviti u veću omotnicu, koju treba predati članu Povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka natjecatelj ima pravo uvida u ispit i pravo na pismenu žalbu.

Želimo Ti uspjeh na Natjecanju!

Županijsko povjerenstvo:

1. _____

(predsjednik Županijskoga povjerenstva)

2. _____

(član Županijskoga povjerenstva)

3. _____

(član Županijskoga povjerenstva)

1. Prema pravopisnim pravilima o pisanju velikoga i maloga početnog slova prepisi pisanim slovima podcrtana imena / podcrtane nazive / podcrtane sintagme na crte ispod teksta.

Jedan od simbola grada Dubrovnika svakako je i orlandov stup, koji ponosno stoji ispred crkve sv. vlahę na Stradunu. Podizanje toga spomenika povezano je uz ulazak dubrovačke republike u sastav ugarskoga kraljevstva. U povodu 600. obljetnice postavljanja stupa na Stradun 2019. godina bila je proglašena orlandovom godinom. Uz mnoge manifestacije, posebno su zanimljive bile one kulinarske i slastičarske. Jedna od slastica bio je dubrovački lakat čokolade. Naime, Orlandova je desna podlaktica u prošlosti služila kao mjera za tkaninu. Osim čokolade za tu je prigodu osmišljen i poseban sladoled. U njemu su se miješale namirnice i okusi prisutni u dubrovačkoj kuhinji i prije 600 godina. Sladoled je interpretacija pite od jabuka s mirisima cimeta, korice limuna i karamele.

orlandov stup _____

crkve sv. vlahę _____

dubrovačke republike _____

orlandovom godinom _____

dubrovački lakat čokolade _____

dubrovačkoj kuhinji _____

pite od jabuka _____

	7
--	---

2. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj je pravopisna pogreška.

- a) Srednjovjekovni vitez Roland poginuo je 15. VIII. 778. u Roncevauxu.
- b) Duljina podlaktice Orlandove desne ruke (51, 2 cm) uzeta je kao mjera za dužinu.
- c) Podizanje spomenika Rolandu potaknuo je ugarsko-njemački car.
- d) Orlandov kip bio je čak i srušen (1825.), ali je ponovno postavljen.

	1
--	---

	8
--	---

3. Upiši slovo č ili ć.

Njegov dolazak zagor____ao mu je život.

____igra je ptica iz porodice galebova.

Crnogorica i grmlje pripada rodu ____etinja____a.

Tesari stiš____u drvo stezaljkama.

Iz šume je naglo izletio srnda____.

	5
--	---

4. Upiši ije/je/e/i.

Glagol *izbl____djeti* znači postati bl____dim, sv____tlijim.

T____snac je prirodni, uski d____o mora između dvaju d____lova kopna.

	6
--	---

5. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj se nalazi pravopisna pogreška povezana s pisanjem zareza.

- a) Ipak to smo morali neodgodivo i odlučno prekinuti.
- b) Zaista je to na kraju svega bilo dobro i korisno.
- c) Naći ćemo se sutra predvečer na južnoj strani gradskoga trga.
- d) To je bilo više nego što su očekivali.

	1
--	---

6. Koja od navedenih imenica pripada *i*-sklonidbi?

- a) orao
- b) misao
- c) kotao
- d) posao

	1
--	---

	13
--	----

7. Odredi padež podcrtanim riječima u tekstu. Kratice N, G, D, A, V, L, I napiši na crte uz izdvojene riječi.

U Podstrani je 11. i 12. listopada održana Druga međunarodna konferencija *Kralj Artur i Lucije Artorije Kast u Podstrani – od povijesnih tragova do turističke ikone*. Skup je organizirao Ogranak MH-a u Podstrani uz znanstvenu potporu Ekonomskoga fakulteta Sveučilišta u Splitu.

listopada _____

Druga _____

znanstvenu _____

fakulteta _____

Sveučilišta _____

	5
--	---

8. Raščlani višestruko složenu rečenicu na surečenice i odredi vrstu svakoje.

Pilići su bili neusporedivo ukusniji od svojih današnjih potomaka dok su mirno čeprkali po livadi jer su svoj život, iako je najčešće kratak, proživjeli prirodno.

surečenica	vrsta

	4
--	---

9. Zaokruži slovo ispred rečenice u kojoj je imensko upravljanje.

- a) Znanosti još nepoznata bića žive u dubini mora.
- b) Ribe se mrijeste kad voda dostigne 20 stupnjeva.
- c) Zimi je voda hladna, pa je i aktivnost slabija.
- d) Som nije jedina riječna riba koja živi dugo.

	1
	10

10. Odredi glasovne promjene u podcrtanim riječima.

Mjesečna primanja s posebnim dodatkom nisu dovoljan čimbenik za tužbu.

	glasovne promjene
mjesečna	
dodatkom	
čimbenik	

	3
--	---

11. Odredi glagolsko vrijeme podcrtanim glagolima.

Družinu su bili napali orci na visoku prijevoju u Maglenome gorju dok su putovali u Pustošiju, (...). Strpao ga je u džep i tada mu se učinilo da je posrijedi puka sreća. Tražeći izlaz, Bilbo je pješačio do dna planine, odakle nije mogao dalje. Na kraju rova ležalo je studeno jezero daleko od danjega svjetla, a na kamenome otočiću u vodi živio je Golum. Bijaše to odvratno malo stvorenje.

su bili napali	
strpao je	
je	
Tražeći	
Bijaše	

	5
--	---

12. Opiši pravopisnu prilagodbu riječi *docent* prema njem. *Dozent* [do:cent].

	2
	10

13. Koja je od podcrtanih riječi u zadanim rečenicama nastala preobrazbom?

- a) Belgija je pobijedila u završnici rukometnog turnira.
- b) Prema starim običajima, u crkvu prva ulazi mlada.
- c) Komadić drveta razderao joj je jagodicu prsta.
- d) Iz šumarka stidljivo je provirila zečja njuška.

	1
--	---

14. Na što se odnosi pridjev *povijesno-arheološki*?

- a) na povijesnu arheologiju
- b) na povijest i na arheologiju
- c) na arheologiju kao dio povijesti
- d) na povijesni dio arheologije

	1
--	---

15. Koja bi od ponuđenih riječi bila prikladna i nedvosmislena zamjena za podcrtanu riječ – *aspekt*.

Treba naglasiti i to da cjelovit odgoj neizbježno doprinosi razvoju drugih aspekata ličnosti proporcionalno njezinoj integriranosti u društvo.

- a) gledište
- b) vid
- c) stanovište
- d) kut gledanja

	1
--	---

16. Razvrstaj ponuđene riječi prema tvorbenim načinima u tablicu.

pčelinjak, zlorabiti, kasnosrednjovjekovni, nedjeljni, vodovodni, rupčić

izvedenice	složenice

	6
--	---

	9
--	---

17. Koja tvorenica ne pripada standardnomu jeziku?

- a) izvanškolski
- b) internet-stranica
- c) šestogodišnji
- d) spomen-ploča

	1
--	---

18. Koji frazem ima isti smisao kao podcrtani dio rečenice?

Stric mu je pomogao omogućivši mu prvi posao od kojega je mogao živjeti.

- a) biti pri ruci
- b) biti desna ruka
- c) dignuti ruke od koga
- d) dati kruh u ruke

	1
--	---

19. Razvrstaj posuđenice u skupine prema jezicima davaocima tako da upišeš u tablicu nazive za te posuđenice i pripadajuće riječi od ponuđenih.

pleh (njem. *Blech*) tanka ploča kovine

plaketa (fran. *plaque*) pločica s reljefom, dodjeljuje se kao priznanje

pol (grč. *polos*) krajnja točka rotacijske osi nebeskih tijela

politika (grč. *politike, polis*) djelatnost koja teži uređenju društva

vrsta posuđenica			
posuđenice			

	3
--	---

20. Zaokruži rečenicu u kojoj je leksikalizirana ili okamenjena metafora.

- a) S mora je dolazio oštar i slan miris.
- b) Popio je čašu prave limunade.
- c) Stomatolog joj je napravio porculanski most.
- d) Na prsa je stavio svoje ordenje.

	1
	6

21. Riječ *kava* ima tri značenja. Osnovno je značenje: „zimzelena, tropska grmolika biljka u čijim se kožastim plodovima bobičastog izgleda obično razvijaju dvije svijetlozelene sjemenke”. Napiši jedno od drugih dvaju značenja.

	1
--	---

22. Riječ *kruna* višeznačnica je. Pročitaj njezina značenja i riješi zadatke.

- ukras od srebra, zlata i dragoga kamenja koji vladari nose na glavi kao simbol kraljevske i carske vlasti
- okrugli ukas spleten od cvijeta i lišća koji se nosi na glavi u posebnim, svečanim zgodama
- ono što pokriva što ili je gornji dio čega (~ *krošnje*; ~ *zuba*)
- pren.* a. vladar ili vlast uopće
b. najviši stupanj čega (~ *uspjeha*)

Kojemu prenesenom značenju pripada 4. a. značenje? _____

Napiši broj značenja koje je isto kao značenje riječi *vrhunac*. _____

Napiši sinonim 2. značenju. _____

	3
--	---

23. Uvrsti riječi: *izvor*, *ušće*, *vrelo*, *vrutak*. Neka početna riječ bude stilski neutralna.

početna riječ	sinonim	antonim

	4
--	---

24. Pročitaj priloženu rečenicu iz Marulićeva uvoda *Juditi*. Podcrtane riječi rasporedi u tablicu vrsta arhaizama.

Tuj historiju čtući, ulize mi u pamet da ju stumači(m) naši(m) jaziko(m), (...). Da od te stvari hoteći tvomu otačastvu, obojega jazika dobro umiću, dar prikazati, odlučih naslidovati hitrost* ditce one ki o mlado(m) litu starijih svojih darijući, (...).

*hitrost – lukavost vještina

arhaizam	izrazni	sadržajni	tvorbeni	fonološki
riječ				

	5
	13

25. Zadatak ima dva dijela.

a) Rasporedi toponime u tablicu.

Sveti Petar na Moru, Veliki markovac, Didina Rika

oronimi	ekonimi/ojkonimi

b) Iz niza ispiši egzonim.

New York, Sao Paolo, Beč, Wuhan _____

	4
--	---

26. Koje je pravilo jezičnoga purizma primijenjeno u primjeru:
mister (Mr.) > *gospodin* (g. ili gosp.)?

- a) Ako je posuđenica potrebna u jeziku, mora se prilagoditi.
- b) Gdje postoji dobra standardnojezična riječ, ne treba upotrebljavati dijalektizam.
- c) Ne treba u jezik unostiti prevedene izraze iz drugih jezika.
- d) Gdje postoji dobra hrvatska riječ, ne treba upotrebljavati stranu riječ.

	1
--	---

27. Kojoj riječi pripada koje značenje? Upiši slovo značenja na crtu iza riječi.

- a) govorni organ koji proizvodi glas
- b) žena koja donosi vijesti

glâsnica _____ glâsnica _____

U kakvom su leksičko-semantičkom odnosu riječi *glâsnica* i *glâsnica*?

_____

	3
--	---

28. Zaokruži rečenicu u kojoj je fonološki dijalektizam.

- a) Tad rivom prođe šjora Mande, nosi žmul bevande.
- b) Tad rivom prođe cura fina, nosi bokal vina.
- c) Nek cila riva zna za Bracanina dva!
- d) A ca, a ca, ca kažu momka dva?

	1
	9

29. Iz niza riječi / rečenice ispiši traženu riječ.

a) iznad – nad – poviše **zastarjelica** _____

b) Manjkavost moga geografskog znanja spregnula se s apsurdnom samouvjerenošću. To smo mi Ameri! Apsolutno nevjerojatni! **žargonizam** _____

	2
--	---

30. Zaokruži riječ nastalu prefiksno-sufiksnom tvorbom.

- a) poluistina
- b) sjeverozapad
- c) remek-djelo
- d) uzglavlje

	1
--	---

31. Odredi hiperonim ponuđenim nizovima riječi.

ptica, gmaz, kukac _____

sin, kći _____

pjesnik, romanopisac, novelist _____

	3
--	---

Pozorno pročitaj tekst i riješi 32., 33., 34., 35. i 36. zadatak.

U srednjovjekovnoj je Hrvatskoj moguće dokumentirati i niz viteških igara koje su svojom čvrstom turnirskom strukturom, govorenim dijelovima i obrednim nabojem svojim gledateljima značile zaokružene kazališne spektakle. U taj krug moraju se ubrojiti mnogobrojne alke što su se trčale u 14. i 15. stoljeću u dalmatinskim gradovima. Alke su se trčale i pješice i na konju, a u Dubrovniku su se najstarije uopće poznate alke trčale redovito na praznik gradskoga zaštitnika, kad bi se na glavnome trgu jašući na konju kopljem gađalo u tri srebrna kolača.

Na jadranskim se otocima, i to posebno na Korčuli i na Pagu, učvrstila tradicija igranja moreške. Te obredne igre, što inače potječu iz sjevernoafričkih i iberijskih krajeva, imaju izvor u sredozemnim ritmičkim plesovima crnih i bijelih skupina ratnika. Taj je prvotni oružani model sukoba svjetla i tame prvi put kristijaniziran tako što su crni plesači prikazivani kao Mauri, a poslije je u hrvatskim krajevima tijekom stoljeća ta maurska grupa dobivala tekst i lik bliskih turskih osvajača. U hrvatskim moreškama bila je tekstom fiksirana i figura zarobljene djevojke, Robinje, koja na trgu svojom tužaljkom potiče mladiće na borbu. Na otoku Korčuli igra se i danas još jedna drevna ratnička igra, imenom kumpanija, u kojoj je mnogo manje tekstnih elemenata, ali u kojoj je sačuvan žestok poganski ritual završnoga ubijanja vola. Sve to ima se prije svega povezati s preostacima borbe s bikovima u arenama što su ih stari Rimljani rasuli Ilirikom, a slavenski ih doseljenici zatekli u novoj domovini.

(Prema: S. Prosperov Novak, *Kratka povijest avanturizma*)

	6
--	---

32. Navedi tri elementa po kojima su srednjovjekovne viteške igre bile i kazališni spektakl. Odgovor nastavi na započetu rečenicu nabrajajući odgovore u nizu. Pazi na pravopis.

To su:

_____

_____

	3
--	---

33. Iz kojega je poganskog običaja nastala kumpanija?

- a) iz plesa Suncu
- b) iz borbe dobra i zla
- c) iz borbe bikova u areni
- d) iz gladijatorskih borbi

	1
--	---

34. Što znači rečenica: „... a slavenski su ih doseljenici zatekli u novoj domovini”?

- a) Hrvati su preuzeli te igre od Slavena s Karpata.
- b) Prije dolaska Hrvata na Jadran te su igre igrane na tim prostorima.
- c) Hrvati su te igre donijeli sa sobom u seobi na Jadran.
- d) Osmislili su ih Slaveni pod utjecajem starosjedilaca Ilira.

	1
--	---

35. Iz teksta izdvoji dva antonimna para koja su ujedno i sinonimi u tekstu.

_____

	1
--	---

36. Što je slabije zastupljeno u kumpaniji u odnosu na morešku?

_____

	1
--	---

	7
--	---